

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND

EVROPSKÁ UNIE

PRAHA & EU
INVESTUJEME DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Didaktický balíček č. 5

Trojské trumfy

pražským
školám

projekt
CZ.2.17/3.1.00/32718

JAPONSKO

doplňte

domácí úkol

napište

nápověda

laboratorní práce

prezentace

úkol na výběr

vyfotťe

DB = didaktický balíček

PL = pracovní list

PM = pracovní materiály

Členové realizačního týmu projektu:

Manažer projektu	Mgr. Radim Jendřejas (Trojské gymnázium)
Hlavní metodička	Mgr. Zuzana Venclíková (Trojské gymnázium)
Metodičky	Mgr. Ivana Motýlová (Trojské gymnázium) Mgr. Ada Hrstková (Trojské gymnázium) Mgr. Tereza Chýlová (Trojské gymnázium) Ing. Ludmila Horká (Trojské gymnázium)
Metodik	Ing. Lukáš Marek (Trojské gymnázium)
Odborné garantky	Mgr. Věra Bidlová (Botanická zahrada hl. m. Prahy) PhDr. Eva Vítová (Botanická zahrada hl. m. Prahy) RNDr. Milena Peterová (Zoo Praha)
Odborný garant	Mgr. František Tymr (Zoo Praha)
Výtvarnice projektu	Bc.A. Eva Göndörová (Zoo Praha)

Japonsko

- ZEMĚ VYCHÁZEJÍCÍHO SLUNCE

Pracovní list pro práci ve škole
GEOGRAFIE
Určeno pro skupinovou i individuální práci

Co o Japonsku víme? Že je to země velmi vzdálená (z Prahy do Tokia se letí asi 14 hodin), že je to země velmi lidnatá (Japonců je asi 130 milionů), že je to země velmi moderní z hlediska techniky, ale tradiční z hlediska lidských vztahů. Možná si vzpomeneme na Fudži, nejvyšší horu Japonska, Honšú, jeden z ostrovů, na kterém se nachází hlavní město, a nejspíše se nám vybaví Hirošima, Nagasaki a po nedávných událostech i Fukušima. Kdo se nebojí exotických jídel, ucítí na jazyku zvláštní chuť suši smočeného v omáčce wasabi. Kdo se zajímá o bojové umění, vzpomene si na režiséra Kurosawu a jeho strhující historické filmy, většina bude z japonské kinematografie znát spíš kreslené filmy zv. manga. Japonsko je ostrovní stát a dlouhá desetiletí se vyvíjelo v geografické i kulturní izolaci, která přispěla k rozvoji pozoruhodně jednotné společnosti. Dnes o něm slyšíme stále častěji, měli bychom toho o něm i více vědět. Konnichiwa – dobrý den, Japonsko!

1. Japonci si velmi vážící poezie. Vstupme proto do Japonska poeticky: **vytvořte akrostich a ke každé iniciále tvořící název Japonsko vymyslete krátkou větu vystihující z různých úhlů zemi vycházejícího slunce.**

- J Japonci jí suši.
 A Američané s Japonci bojovali ve 2. sv. válce po útoku na Pearl Harbor.
 P Původně se hlavní město Japonska jmenovalo Edo.
 O Origami, ikebana a bonsaj jsou specifické projevy japonské kreativity.
 N Nejoblíbenějším českým hudebním skladatelem je v Japonsku Leoš Janáček.
 S Samurajské meče jsou nedostižně nejostřejší.
 K Kurosawa je nejznámější japonský filmový tvůrce.
 O O Japoncích se říká, že jsou velmi disciplinovaní. (řešení je libovolné, uvádíme jen příklad)

Pokud se vám nedaří zaplnit místo u všech 8 písmen, přečtěte si stručné charakteristiky typických japonských termínů, přiřaďte k nim název a využijte k dotvoření akrostichu.

hra s bílými a černými kameny: go
 sebeobětování japonských válečných letců: kamikaze
 papírové skládačky: origami
 druh obřadné sebevraždy: harakiri
 společnice: gejša
 bojové umění: judo

národní sport: sumo
 umění aranžování květin: ikebana
 bojovník: samuraj
 zakrslá dřevina: bonsaj
 tradiční oděv: kimono
 pokrm připravovaný ze syrových ryb: suši

2. 4000 japonských ostrovů tvoří oblouk dlouhý 2500 km.
Podívejte se do atlasu a názvy 4 největších ostrovů vepište do slepé mapy.

3. Z přesmyček vyluštěte názvy známých japonských měst včetně hlavního města, najděte je v atlasu a vepište do slepé mapy.

- KAAOS = Osaka
- POSAPRO = Sapporo
- ÓTYÓK = Tókyó
- ŠIROHAMI = Hirošima
- MAŠIFUKU = Fukušima

4. Japonská civilizace se již od samých počátků střetávala s ničivými silami přírodních živlů, jako jsou zemětřesení, sopky, vlny tsunami a tajfuny. Vyberte si jeden z uvedených živlů a vysvětlete příčiny jeho výskytu v Japonsku. Častý výskyt zemětřesení a sopečné činnosti je způsoben polohou Japonska na zlomu litosférických desek (Euroasijská, Filipínská a Tichomořská). Vlnu tsunami mohou vyvolat podmořská zemětřesení. Tajfun je tropický cyklón, který vzniká v oblasti vyhřátého vzduchu nad teplými vodami oceánu v západním Pacifiku.

5. Japonsko je posledním císařstvím na světě. Státním zřízením je konstituční monarchií. Proberte ve skupině rozdíl mezi konstituční a absolutní monarchií, dohodněte se na nejvýstižnější definici a zapište ji. V konstituční monarchii je moc panovníka omezena ústavou, hlavní podíl na řízení státu má volený parlament a vláda. Funkce panovníka je hlavně reprezentativní. V absolutní monarchii má panovník veškerou státní moc.

6. Japonské hospodářství patří mezi nejvyspělejší na světě, a to i přes to, že při budování moderního státu muselo překonat řadu problémů, jako jsou tradiční metody práce v zemědělství a rybolovu, zastaralost některých odvětví a nedostatek nerostných surovin. Diskutujte o příčinách japonského hospodářského úspěchu. Izolace Japonska a proměna tradičního Japonska v moderní začíná reformami Meidži 1863–1912 (omezení vlivu samurajů, centralizace správního systému, zavedení povinné vojenské služby a vzdělávání, přechod od lunárního kalendáře na gregoriánský, přijetí ústavy, převzetí západních právních modelů...), které zahájily přechod od feudalismu ke kapitalismu. Po 2. sv. válce v důsledku americké okupace (do r. 1952) se Japonsko jako první asijská země amerikanizuje, přijímá další západní modely a roste jeho prosperita. Největší růst zaznamenala japonská ekonomika v 60. letech 20. st. (průměrně o 10 % ročně), za důkaz prosperity jsou považovány olympijské hry v Tokiju 1964. Japonská ekonomika je dnes 3. největší na světě a zaměřuje se hlavně na průmysl (výroba automobilů – 2. největší výrobce automobilů na světě, dopravních prostředků, elektroniky a strojírenství). V posledních letech trápí Japonsko deflace a projevy krize.

Důvodů boomu Japonska v 60. letech je celá řada:

- Státem řízený tržní kapitalismus.
- Tvůrčí, někdy až agresivní marketingová taktika.
- Velkorysá reorganizace vývoje i výroby.
- Vysoká kvalita a příznivé ceny výhodné pro světový trh.
- Moderní design výrobků přitažlivý pro Evropu (důsledek architektonické tradice střízlivých, jednoduchých, až minimalistických interiérů).
- Úzká spolupráce mezi výrobcí, obchodními bankami, které je financují, a centrální Japonskou bankou, od které si obchodní banky půjčují většinu svého provozního kapitálu.
- Promyšlená daňová politika – slevy na dani pro ty, kdo splnili centrální plán, nízké daně, odmítání výdajů na armádu a zapojení se do válek vedených USA (s poukazem na novou ústavu zakazující válku).
- Využití nových technologií.
- Japonský systém pošt a telekomunikací (patří mezi nejdokonalejší na světě).
- Vynikající zdravotní stav populace (nejdelší průměrná délka života na světě).
- Poměrně velké sociální jistoty populace (zdravotní a sociální péče).
- Nízká míra nezaměstnanosti (tradice rodinných podniků jako důsledek šintoismu a úcty k rodině a předkům, pevný vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem – ani velké firmy v období ekonomické recese své zaměstnance většinou nepropouštějí).
- Restriktivní politika státu vůči dědictví – v Japonsku není možné zdědit majetek po rodičích, ten propadá po smrti rodičů státu, tudíž se každý Japonec musí ohánět a pracovat.

- „Talent“ pro elektroniku (pravděpodobně ovlivněný donedávna se udržujícím tradičním způsobem života včetně schopnosti miniaturizace při ručních pracích, jako jsou výšivky a rukodělné výrobky).
- Významná státní podpora vědy a výzkumu.
- Vzdělaná a disciplinovaná pracovní síla jako důsledek tradice i náboženství.
- Poslušnost vůči nadřízenému jako důsledek tradice a ochota pracovat nad rámec svých pracovních povinností, která je pro průměrného Evropana nepředstavitelná.
- Podpora vzdělání – celospolečenský obrovský důraz na vzdělání, náročnost zkoušek všeho typu (daní za tlak na vzdělání je nejvyšší počet sebevražd mezi dětmi školou povinnými).
- Japonská trpělivost jako možný důsledek práce s tradičními materiály jako hedvábí či jemný hedvábný papír.
- Drobnější tělesná konstituce a drobné prsty jako předpoklad pro kvalitní montáž miniaturizovaných výrobků.
- Přírodní podmínky, které neumožňují zahálku (Japonci se vždy se museli přičinit, aby se uživil – jejich země není úrodná z hlediska zemědělského, nemá dostatek nerostných surovin, často konzumovali plody či ryby jedlé až po složité tepelné úpravě).

7. Nejrozšířenější odvětví japonského průmyslu je strojírenství. Z nabídky značek vyberte alespoň 3 japonské a připište, jaký výrobek reprezentují.

KAWASAKI motocykly, těžké strojírenství a výroba lodí

SONY elektronika (televizory a domácí kina, fotoaparáty a videokamery, notebooky VAIO, přenosné audiosystémy – sluchátka, CD přehrávače, diktafony, rádia, walkmany mp3 a mp4, roly; domácí audiosystémy, videohry, herní konzole, GPS navigace, Hi-fi soustavy, mobilní telefony, fotoaparáty...)

HONDA automobily, motocykly a čtyřkolky, jízdní trenážery, lodní motory, zahradní technika – motorové sekačky, travní traktory, křovinořezy...; elektrocentrály, čerpadla, tzv. marine program – závěsné lodní motory, nafukovací čluny, plovací vesty, laminátové lodě, přístavní mola; sněhové frézy, motory; letadla

SUZUKI automobily, motocykly a lodní motory

YAMAHA motorky, skútry, lodní motory, lodě a nafukovací čluny, lodní skútry, čtyřkolky, sněžné skútry, terénní vozidla typu side-by-side, generátory a hudební nástroje (piana, klávesy, keyboardy, digitální piana, syntezátory, akustické smyčcové nástroje, kytary a baskytary elektrické i elektroakustické, žestě, bicí, audio a vizuální přístroje, hudební a produkční přístroje – mixážní pulty, profesionální audio – zesilovače, reproboxy, reproduktory...)

SHARP elektronika (spotřební elektronika – LCD TV, audiosoupravy, přehrávače Blu-ray, domácí spotřebiče – mikrovlnky, chladničky, klimatizační systémy, čističky vzduchu; kopírky, pokladny, kalkulačky; solární panely a solární výrobky, projekory)

NISSAN automobily

8. Všechny uvedené japonské firmy by mohly sponzorovat významné kulturní akce, např. otevření Japonského domu v Praze. Představte si, že jste členem týmu kurátorů, kteří mají na starost koncepci výstavy o Japonsku.

Napište na volný list papíru, co všechno by měl kurátor zahrnout do koncepce výstavy a proč. Můžete pracovat ve skupině.

libovolné – shrnutí základních informací o Japonsku kreativním způsobem

Za domácí úkol si vyberte 1 ze 4 témat a zjistěte o něm dostatek informací.

1. Japonsko je průkopníkem v železniční dopravě. První železnice tu byly stavěny ve 2. polovině 19. století, od 60. let 20. století začaly jezdit i tzv. superexpresy. V letech 1979–88 byla realizována stavba technicky nejnáročnějšího a nejdelšího (53 km) železničního tunelu světa spojujícího Hokkaidó s Honšú. Zjistěte, jak se nazývá tento známý železniční tunel, jak se říká rychlovlaku, který zde jezdí, jaká je jeho nejvyšší rychlost a jakým způsobem Japonci rychlovlaky cestují.

Tunel Seikan, rychlovlak Šinkanzen, rychlost až 350 km/h; do Tokia jezdí každý den z velkých vzdáleností do práce tisíce Japonců – v každém vagónu je kromě průvodčího zřízenec s tyčí, který „pěchováním“ zajišťuje, aby se do vlaku vešlo co největší množství lidí.

2. Oblíbenou adrenalinovou zábavou v Japonsku je konzumace ryby fugu. Zjistěte podrobnosti o této rybě a jejím zpracování.

Legendární japonská ryba fugu je jedním z nejjedovatějších zvířat na světě. Její orgány obsahují silný neurotoxin. Japonští kuchaři proto musejí projít dvouletým výcvikem, než dostanou licenci a než se naučí připravit rybu tak, aby své hosty nezabili. Podle výpočtů je tetrodotoxin, který ryby fugu obsahují, 1200krát silnější než kyanid. Jeden čtverzubec fugu tak spolehlivě otráví až 30 lidí. Podle japonského úřadu pro veřejné zdraví se touto rybou každý den otráví desítky lidí. Většinou jde o rybáře, kteří jedí své vlastní úlovky. Fugu servírovaná v restauracích je bezpeč-

nější. A jaký je návod na bezpečnou přípravu fugu? Rozříznout rybu a důkladně ji omýt. Následně opatrně vyjmout vnitřní orgány, které obsahují jed – tedy ledviny, játra a jikry. Následně se odstraní jed ze zbývajících částí těla a fugu je připravena k servírování. Místři fugu ale důrazně varují: doma to rozhodně nezkoušejte. Toxický odpad se navíc musí pečlivě zabalit a odvézt ke spálení na určené místo. Zdroj: ČT24

3. Pokuste se napsat stručnou charakteristiku typického Japonce. Můžete se přitom inspirovat filmem, literaturou či vlastní zkušeností.

Možné vlastnosti: pracovitý, důsledný, zvědavý, cílevědomý, usměvavý, úslužný, pozorný, dobrý hostitel, dodržující společenská pravidla; charakteristika by však měla být psána ve větách.

4. Japonsku se říká „země vycházejícího slunce“. Zjistěte proč.

Znaky pro název Japonska znamenají „původ slunce“ nebo „kde se slunce rodí“. Tento výraz pochází z korespondence japonského císařství s Čínou v 7. stol. a odkazuje na východní polohu Japonska vůči Číně. První země, kde svítá, je však Nový Zéland.

JAPONSKO – ZEMĚ VYCHÁZEJÍCÍHO SLUNCE

DOPORUČENÍ PRO UČITELE

- PL Japonsko je součástí stejnojmenného Didaktického balíčku (DB), je určen do školy a má zeměpisný charakter. Může předcházet návštěvě Japonské zahrady v Troji, která je součástí venkovního areálu Botanické zahrady Praha, může následovat po této výpravě do terénu, může být použit nezávisle na dalších PL obsažených v DB.
- Pokud chce učitel maximálně využít nabídku celého DB, je ideální domluvit se spřízněným kolegou či kolegyní, kteří učí příslušný předmět (Bio, ČJl), a v rámci mezipředmětových vztahů zařadit lekce do výuky. Výuka pak získá charakter projektové výuky. Pořadí lekcí je na zvážení učitele.
- Cílem PL je, aby si studenti zopakovali, připomenuli či uspořádali a doplnili své znalosti o Japonsku, zemi s velmi odlišnou tradicí a kulturou, než je naše. Z lekce můžou vyplynout zajímavé náměty na referáty či PPT prezentace, které dále rozšíří znalosti žáků o Japonsku.
- PL je koncipován na 45 minut a je určen pro individuální i skupinovou práci žáků.
- Jednotlivé úkoly jsou formulovány tak, aby neměly autoritativní tón, navrhuje, nabízí, všechny úkoly nejsou povinné, student si může zvolit úkol, který mu vyhovuje či který ho zaujal (v úkolu 4 volí mezi přírodními živly, má možnost výběru mezi několika domácími úkoly). Není samozřejmě zakázáno, aby v případě zájmu byly splněny i další úkoly.
- Na některé úkoly v PL je třeba odpovědět písemně (1, 2, 3, 6, 8, 9), jiné je možné probrat se sousedem či ve skupině nebo v rámci diskuse ve třídě (úkoly 4, 5, 7).
- K úkolům 2 a 3 je zapotřebí atlas světa či mapa Japonska.
- První dva úkoly jsou evokační a odpovědi na úkol 1 mohou být různé, je třeba zdůraznit, aby se jednalo o smysluplnou větu (viz návrh řešení), poslední úkol je reflexivní a je vhodné ho nevynechat – po jeho přečtení se může rozproudit zajímavá diskuse na téma Japonsko.
- V závěru každé lekce doporučujeme vyzvat studenty k položení otázek, které je v průběhu práce napadly.
- PL lze hodnotit např. podle procenta splněných úkolů nebo na základě sebehodnocení – pravidla si stanoví učitel.
- Součástí PL je domácí úkol, který je dobré v následující hodině ve škole zkontrolovat a umožnit žákům, aby si vzájemně sdělili, co zjistili. Cílem úkolů není zjistit základní informace, ale zajímavé souvislosti, které mohou rozšířit jejich obzory a přimět je k dalšímu přemýšlení či samostudiu.